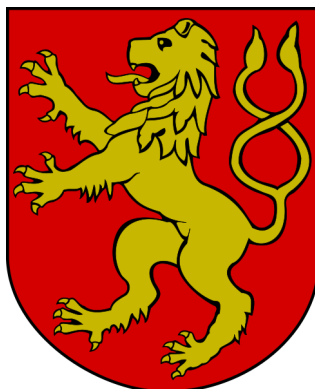

Załącznik Nr 1 do
uchwały Nr IV/18/07
Rady Gminy Garbów
z dnia 21 lutego 2007 r.

**GMINNA STRATEGIA INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH GMINY GARBÓW
NA LATA 2007 – 2013**

SPIS TREŚCI

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	2
1.1. Tło i przyczyny	2
1.2. Wartości, zasady, definicje	2
1.3. Struktura dokumentu	4
1.4. Przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych	4
1.4.1. Narodowa strategia integracji społecznej	5
1.4.2. Krajowy plan działania na rzecz integracji społecznej.....	5
1.4.3. Strategia polityki społecznej województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013	6
1.4.4. Plan rozwoju lokalnego Gminy Garbów	6
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	6
2.1. Charakterystyka Gminy	6
2.2. Demografia	6
2.3. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej	6
2.4. Kwestia dziecka	9
2.5. Kwestia osób bezrobotnych	9
2.6. Kwestia uzależnień	10
2.7. Kwestia przestępczości	10
2.8. Kwestia niepełnosprawności	10
2.9. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy.....	11
2.10. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych	16
2.10.1. Instytucje oferujące pomoc i wsparcie	16
2.10.2. Organizacje pozarządowe	16
2.11. Podsumowanie części diagnostycznej	17
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	17
3.1. Misja	17
3.2. Cele strategiczne	17
4. UWAGI KOŃCOWE	22

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu oraz najważniejsze informacje dotyczące metody pracy nad strategią.

1.1. Tło i przyczyny

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorców interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art.17. ust.1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004r. (Dz. U. z 2004r. Nr.64, poz.593 z późn. zm.). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości.

Są to między innymi:

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności użytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2004 r. Nr 96 poz. 873 z późn .zm.);
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr122 poz. 1143 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2004r. Nr 99 poz. 1001);
- Ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r. Nr 147 poz. 1231 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r. Nr 123, poz.776 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2003r. Nr 228 poz.2255 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr179, poz. 1485 z późn. zm.);
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła pracę nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum - JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do sprawy Reintegracji Społecznej opracował dokument o tytule: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Dużej Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz drobnych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

1.2. Wartości, zasady, definicje

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, dobre i cenne. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich eliminuje (odrzuca jako złe, czyli traktuje je jako „anty wartości”), inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Polityka społeczna oparta na określonych zasadach, normach i wartościach może być postrzegana jako przewodnik działania państwa i władz samorządowych w celu:

- kształtowania warunków życia ludności oraz stosunków międzyludzkich, a także ogólnych warunków rozwoju;
- harmonizowania i godzenia rozbieżnych interesów różnych grup społecznych oraz tworzenia warunków dla pokoju społecznego między kapitałem a pracą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to między innymi ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, normy zwyczajowe. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartości.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Zasady, które są najczęściej artykułowane, bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

Zasada samopomocy – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup

Zasada przeczności – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.

Zasada solidarności społecznej – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa, nad interesami poszczególnych klas lub warstw.

Zasada pomocniczości – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa

Zasada partycypacji – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.

Zasada dobra wspólnego – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam gdzie interesy te są sprzeczne.

Zasada wielosektorowości – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, z zapewnieniem powszechności prawa do

zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno – gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. Przyjmuje się, że źródła kwestii społecznych tkwią wewnątrz społeczeństwa, w mechanizmach życia zbiorowego i mogą być – jak każdy problem społeczny ograniczane i rozwiązywane we wszystkich skalach współżycia: od rodziny przez środowisko lokalne i zawodowe po skalę ogólnopaństwową i międzynarodową.

Mechanizmów powstawania problemów społecznych i kwestii społecznych upatrywać należy w funkcjonowaniu społeczeństwa. Są nimi przede wszystkim:

- dezorganizacja społeczeństwa;
- gwałtowna zmiana społeczna;
- opóźnienia kulturowe;
- przemiany gospodarcze wyprzedzające przemiany w sposobie myślenia i działania;
- dominacja grup społecznych, eksploatacja, wyzysk;
- nierówności społeczne, niesprawiedliwość społeczna;
- nieprzystosowanie do pełnienia określonych ról społecznych.

Funkcjonujące w środowisku lokalnym kwestie i problemy społeczne prowadzą do wykluczenia społecznego, czyli sytuacji uniemożliwiającej lub znacznie utrudniającej jednostce lub grupie zgodne z prawem pełnienie ról społecznych, korzystanie z dóbr publicznych i infrastruktury społecznej, gromadzenie zasobów i zdobywanie dochodów w godny sposób. Środkiem umożliwiającym przeciwdziałanie tej sytuacji jest integracja społeczna oparta na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności.

Przygotowując dokument programowy wskazujący kierunki działania samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpocząć każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. Struktura dokumentu

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych, prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych.

Przedłożony materiał został opracowany w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Garbowie.

1.4. Przesłanki wynikające z dokumentów strategicznych

Konstruując strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy, należy pamiętać że nie jest to jedyny dokument w obszarze polityki społecznej, którego skutki będą dotyczyły tylko jego mieszkańców.

1.4.1. Narodowa strategia integracji społecznej

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Priorytety zawarte w zakresie realizacji **prawa do edukacji:**

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego:**

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odstępowały od przeciętnego poziomu w krajach w Unii Europejskiej.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy:**

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia:**

- wydłużenie przeciętnego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu objęcia kobiet i dzieci programami zdrowia publicznego.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych:**

- zwiększanie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- realizacja Narodowej Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa

1.4.2. Krajowy plan działania na rzecz integracji społecznej

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do prac społecznych. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych w prawie

międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalne, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego.

W Krajowym Planie Działań na rzecz integracji społecznej, za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;

1.4.3. Strategia polityki społecznej województwa Lubelskiego na lata 2007 – 2013

Dynamiczne uwarunkowania stawiają przed samorządem województwa Lubelskiego nowe zadania z zakresu polityki społecznej. Występujące istotne problemy społeczne decydują o tym, że władze samorządowe oraz inne instytucje na poziomie regionalnym i lokalnym stają przez koniecznością długofalowego podejścia do ich rozwiązywania.

Podstawą Strategii Polityki Społecznej Województwa Lubelskiego są działania oparte na zasadach dialogu, wzajemności i równorzędności, których celem jest dążenie do społeczeństwa opartego na demokratycznym współuczestnictwie, rządach prawa, w którym obowiązują i są realizowane podstawowe prawa człowieka i obywatela oraz skutecznie wspomaga się jednostki i grupy w realizacji ich celów życiowych.

Strategia wspiera szeroko rozumianą politykę społeczną, której celem jest społeczeństwo zintegrowane i jednocześnie wolne od problemów wykluczenia społecznego i ubóstwa, a zwłaszcza bezrobocia.

1.4.4. Plan rozwoju lokalnego Gminy Garbów

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Garbów został przyjęty przez Radę Gminy Garbów uchwałą Nr XIX/114/05 z dnia 31 stycznia 2005 roku. Dokument ten określa szczegółowo rodzaje zadań do zrealizowania na terenie gminy w latach 2000-2006 oraz zawiera ogólny zakres zadań na lata następne do roku 2013. Mają one służyć poprawie sytuacji w gminie poprzez podniesienie jej atrakcyjności gospodarczo-inwestycyjnej oraz stworzenie warunków dla rozwoju zatrudnienia i poprawy warunków życia mieszkańców.

W toku prac nad Planem Rozwoju Lokalnego Gminy Garbów określono między innymi następującą listę działań w zakresie polityki społecznej.

1. Diagnozowanie potrzeb w zakresie opieki społecznej
2. Przygotowanie zintegrowanego planu działań w zakresie opieki społecznej.
3. Określenie potrzeb osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, samotnych, uzależnionych i przewlekle chorych oraz przeciwdziałanie ich wykluczeniu społecznemu
4. Wdrażanie programu wsparcia i opieki
5. Utworzenie placówek opiekuńczo pielęgnacyjnych
6. Prowadzenie działań profilaktycznych i terapii uzależnień
7. Utworzenie Centrum Usług Socjalnych w Garbowie, obejmującego Klub Integracji Społecznej, Forum Informacji Obywatelskiej, Centrum Edukacji Publicznej oraz Punkt Konsultacyjny Gminnej Komisji Profilaktyki.
8. Rozwój budownictwa socjalnego.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów

2.1. Charakterystyka Gminy

Garbów jest gminą wiejską położoną w środkowo-zachodniej części województwa Lubelskiego (20km na północny zachód od Lublina), na Płaskowyżu Nałęczowskim, będącym częścią Wyżyny Lubelskiej. Zajmuje powierzchnię 102,56 km² i liczy 9092 mieszkańców.

Garbów jest jedną z szesnastu jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład powiatu lubelskiego. Administracyjnie gmina jest podzielona na piętnaście sołectw: Bogucin, Borków, Garbów I, Garbów II, Gutanów, Janów, Karolin, Leśce, Meszno, Piotrowice Kolonia, Piotrowice Wielkie, Przybysławice, Wola Przybysławska I, Wola Przybysławska II, Zagrody. Obszar Gminy Garbów graniczy z gminą Jastków i Niemce z powiatu Lubelskiego, Nałęczów i Markuszów z powiatu Puławskiego oraz Abramów i Kamionka z powiatu Lubartowskiego.

Na terenie gminy Garbów znajdują się 453 prywatne podmioty gospodarcze. Jest tutaj jedno przedszkole niepubliczne do którego uczęszcza ponad 40 dzieci, 7 szkół podstawowych w których naukę pobiera 675 uczniów oraz dwa gimnazja do których uczęszcza 503 uczniów, do tzw. klas „zero” uczęszcza 96 sześciolatków. Mieszkańcy gminy Garbów mają zapewnioną opiekę zdrowotną w dwóch przychodniach zdrowia oraz w gabinetach prywatnych.

2.2. Demografia

Według danych Urzędu Gminy w Garbowie z 31 grudnia 2006 roku, gminę Garbów zamieszkiwało 9092 osób, w tym 4392 mężczyzn i 4700 kobiet. W wieku przedprodukcyjnym 2101 osób, 5325 w wieku produkcyjnym oraz 1666 w wieku poprodukcyjnym.

Na przestrzeni minionych lat struktura demograficzna mieszkańców gminy uległa zmianom i będzie zmieniać się nadal co jest charakterystyczne dla mieszkańców kraju. Odnotowujemy systematycznie zmniejszającą się liczbę dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym od 0 –17 lat), co jest związane z malejącą dzietnością rodzin, natomiast wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym (60 lat dla kobiet i 65 lat dla mężczyzn). Ponieważ w niedalekiej przyszłości znaczna grupa osób w wieku produkcyjnym będzie kończyć swą działalność zawodową, zasila one grono seniorów, co z perspektywy systemu zabezpieczenia jest o tyle ważne, że wymaga dostosowania do potrzeb tej grupy odpowiedniej sfery usług społecznych.

Starsze grupy wiekowe są narażone na ryzyko niepełnosprawności – obecnie prawie 60% niepełnosprawnych jest wśród osób po 55 roku życia. Dodajmy, że proces starzenia się lokalnej społeczności wynika także skądinąd z pozytywnej przesłanki – wydłużania się średniego czasu okresu życia.

2.3. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej

System pomocy społecznej jako jeden z elementów zabezpieczenia społecznego polityki społecznej państwa ma za zadanie wspieranie osób i rodzin, które z przyczyn obiektywnych nie są w stanie zaspokoić swoich elementarnych potrzeb życiowych. Według ustawy o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art.2.1.).

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art.3.1.). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13)

alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej

Za realizację zdań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Garbów odpowiedzialny jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej;
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych);
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym;
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

W roku 2006 spośród 9092 mieszkańców gminy, 1037 osób skorzystało z systemu pomocy społecznej. Liczba ta obejmuje również pozostałych członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie. W 2006 mieliśmy do czynienia z kontynuacją tendencji obserwowanej od 1996 roku, polegającej na wzroście zasięgu ubóstwa obiektywnego szacowanego na podstawie wyników badań budżetów gospodarstw domowych (GUS).

W okresie od 1996 do 2003 roku, liczba osób żyjących poniżej granic minimum egzystencji zwiększyła się w skali całego kraju o 2,8 miliona osób. Taki rodzaj ubóstwa nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego.

Na syndrom głębokiego ubóstwa składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz fakt mieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny.

Obecnie kryterium to ustalono na poziomie 477zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 351zł na osobę w rodzinie. Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę potrzebujących i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa.

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosło: w roku 2004 – 1.088.735zł (w tym 781.610zł na świadczenia rodzinne) w roku 2005 – 1.776.216zł (w tym 1.380.561zł na świadczenia rodzinne i 70.950zł na zaliczki alimentacyjne) a w roku 2006 – 3.002.395zł (w tym 2.092.841 na świadczenia rodzinne i 215.551zł na zaliczki alimentacyjne).

Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Beneficjenci niezadowoleni z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które w trybie administracyjnym może decyzję GOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części lub całości, albo przekazać do ponownego rozpatrzenia.

Ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą liczbę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnianie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej jak i całej rodziny.

Analizując strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową, dochodzimy do wniosku, że najliczniejszą grupę w 2006 roku stanowiły osoby pracujące, a więc te, które powinny prawidłowo i bezproblemowo funkcjonować w środowisku. Kolejną grupą beneficjentów były osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku. Następną co do wielkości grupę stanowiły osoby niepracujące. Na kolejnych miejscach znajdowały osoby uczące się i pracujące dorywczo, korzystające ze świadczeń emerytalnych oraz będące na rencie. Najmniej liczne grupy stanowiły osoby, będące na zasiłku dla bezrobotnych oraz studiujące.

Niepokojąca była duża grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy posiadając ku temu warunki powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie samych i swoich rodzin.

2.4. Kwestia dziecka

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski o ochronę. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, w wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowywania zostały rozesłane do 2 szkół gminy ankiety. Pozwalają one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz przekazują informacje o realizacji działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży.

Obie szkoły posiadają dostęp do internetu, prowadzą dożywianie uczniów, umożliwiają korzystanie z sali gimnastycznej, prowadzą świetlice oraz zatrudniają pedagogów.

2.5. Kwestia osób bezrobotnych

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno” Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie przyczynia się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny;
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny;
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego;

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe. Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększanie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania

ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wywołują zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań. Brak pracy może spowodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne ale i społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwałe bezrobotni często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej.

2.6. Kwestia uzależnień

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z zażywaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczęcia picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagadnienie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców którzy bardzo często wskazują na alkoholizm jako poważny problem społeczny

Aby eliminować niekorzystny wpływ alkoholizmu na społeczność gminy konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywają w tym procesie uchwalane corocznie programy profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz podejmowane przez Gminną Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w ramach przysługujących jej uprawnień działania.

2.7. Kwestia przestępczości

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych które odciskają dotkliwie piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi tworzących społeczność gminy Garbów

Według danych Sądu Rejonowego w Puławach – Wydział Karny, w roku 2006 pod dozorem kuratora pozostawały ogółem 53 osoby z terenu gminy Garbów, w tym 21 osób z powodu znęcania się nad rodziną, 20 osób, które dopuściły się włamań i kradzieży oraz 12 osób w związku z prowadzeniem pojazdu w stanie nietrzeźwości.

2.8. Kwestia niepełnosprawności

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnianie ograniczanie, bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na wszystkich szczeblach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

W roku 2006 w gminie Garbów zamieszkiwało 1.581 osób niepełnosprawnych (w tym 750 mężczyzn i 831 kobiet), co stanowiło 17,5% ogółu mieszkańców gminy. Grupa ta była silnie zróżnicowana nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent i zasiłków. Prawie połowa osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z czym konieczna jest polityka która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych wielorakich potrzebach uwzględniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni są często gorzej wykształceni co zdecydowanie utrudnia im funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi jeśli chodzi o ich edukację i społeczne włączenie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Szczególnych wysiłków wymaga rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych, to jest między innymi: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób zaburzonych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

2.9. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy.

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych GOPS-u, mieszkańców gminy.

Z odpowiedzi wyłonił się obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

Atuty i potencjał rozwojowy gminy

Według respondentów Garbów to gmina położona w malowniczej okolicy wśród wzgórz i lasów. Najważniejszym atutem gminy jest przede wszystkim korzystne położenie komunikacyjne między innymi względem Lublina. Mieszkańcy doceniają także ciszę i spokój okolicy oraz czują się stosunkowo bezpiecznie w miejscu zamieszkania.

Słabe strony gminy

Wśród słabości gminy Garbów pojawia się kilka kwestii. Najistotniejszą z nich jest problem alkoholizmu. Kolejną bolączką jest bezrobocie (prowadzące do ubożenia, a tym samym do destabilizacji życia rodzin). Zaniepokojenie respondentów wzbudza przybierający coraz większe rozmiary problem narkomanii oraz narastającej wulgarności wśród dzieci i młodzieży. Mieszkańcom dokuczają również ograniczona liczba miejsc spędzania czasu wolnego, oraz brak inicjatyw obywatelskich. Respondenci zwrócili także uwagę na nieodpowiednio rozwiniętą sieć kanalizacyjną w gminie.

Najważniejsze problemy społeczne w gminie

Za najważniejsze problemy w gminie uznano bezrobocie oraz zjawisko ubożenia rodzin. Innym, poważnym zagadnieniem, wskazanym przez respondentów, jest kwestia uzależnień (m.in. wśród ludzi młodych). Problemy te silnie ze sobą skorelowane według respondentów z coraz większą intensywnością dotyczą mieszkańców gminy i w niedalekiej przyszłości mogą być jeszcze bardziej odczuwalne.

Należy zauważyć, iż według oficjalnych statystyk problem uzależnień nie jest dominujący, jak na dziewięć- tysięczną społeczność gminy Garbów. Natomiast według mieszkańców jest widocznym i ciągle narastającym negatywnym zjawiskiem społecznym.

Szczególnie narażone grupy społeczne oraz miejsca wymagające interwencji

Za szczególnie narażone uznano rodziny z problemem alkoholizmu. Kolejne grupy dotknięte lokalnymi problemami społecznymi stanowią dzieci i młodzież oraz osoby bezrobotne (w tym ludzie młodzi kończący edukację). Grupę mieszkańców, która odczuwa skutki problemów społecznych stanowią także osoby starsze, chore i niepełnosprawne. Do osób narażonych zaliczono również matki samotnie wychowujące dzieci oraz rodziny wielodzietne.

W kwestii związanej z wyborem miejsc, które wymagają interwencji, uznano iż szczególną uwagę należy zwrócić na szkoły, dyskoteki i kluby skupiające młodzież, a także środowiska rodzin patologicznych i nieformalnych grup młodzieżowych.

Podmioty pomagające w rozwiązywaniu problemów społecznych

Respondenci wskazując na osoby i instytucje, które mogą przyczynić się do rozwiązywania lokalnych problemów, zwrócili przede wszystkim uwagę na wiodącą rolę Ośrodka Pomocy Społecznej. Pomóc w rozwiązywaniu problemów społecznych mogą również: Kościół, Policja, Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna oraz szkoły.

Kwestie uznane za najistotniejsze w tworzeniu strategii

Ankietowani wskazali również problemy na których powinna skupić się lokalna strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych. Wybierali pięć najistotniejszych kwestii z zamkniętego katalogu. Przedstawiamy kwestie, które uzyskały największą liczbę wskazań

LP.	Kwestie społeczne	Ilość wskazań
1.	Pomoc osobom nie radzącym sobie z opieką i wychowaniem dzieci	6

	zwłaszcza niepełnych i wielodzietnych.	
2.	Leczenie alkoholików.	5
3.	Pomoc dzieciom z najuboższych rodzin	5
4.	Pomoc osobom bezrobotnym w przekwalifikowaniu się i znalezieniu pracy	5
5.	Pomoc ludziom starym, samotnym	3

Z powyższego zestawienia wynika rozkład wskazań istniejących kwestii społecznych które winny stać się przedmiotem szczególnej troski samorządu lokalnego.

Ponadto do kwestii ważnych zaliczono pomoc osobom niepełnosprawnym oraz pomoc dzieciom z domów dziecka. Należy dodać iż w prezentowanym zestawieniu pominięto kategorię z najmniejszą ilością wskazań tj. pomoc ludziom dotkniętym klęskami żywiołowymi oraz leczenie narkomanów.

ANALIZA

Kwestie uzależnień

Mocne strony

- dobrze przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń,
- dobra współpraca z Kościołem

Słabe strony

- niewłaściwe przygotowania baza lokalowa oraz brak bazy lecznictwa odwykowego i miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- nie istnieją organizacje pozarządowe zajmujące się osobami uzależnionymi,
- społeczności lokalne nie włączają się w działania pomocowe.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- dostateczne wykorzystywanie systemu informacji.

Zagrożenia

- fachowcy różnych dziedzin nie są zainteresowani wspólną pracą na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- wyspecjalizowana kadra pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną,
- łatwy dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych

Słabe strony

- brak pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych ilością zadań.

Szanse

- dobre przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa do potrzeb rynku w zakresie służb pomocy społecznej,
- stałe doskonalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej,

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry

Kwestie dzieci młodzieży i rodziny

Mocne strony

- adekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- współpraca instytucji zajmujących się problematyką dzieci i młodzieży,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnych form spędzania czasu wolnego

Słabe strony

- brak działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dziećmi,
- deficyt placówek resocjalizacyjnych dla nieletnich, domów dla samotnych matek oraz ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- nie istnieją warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej

Szanse

- decentralizacja władzy sprzyja udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych.

Zagrożenia

- występowanie zagrożeń funkcjonowania rodziny: uzależnień, zjawiska rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa,
- brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- Odpowiednie przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi

Słabe strony

- Nie wzrasta znaczenie wykształcenia jako wartości,
- Wysoka skala bezrobocia na terenie gminy; wysokie bezrobocie długotrwałe wśród kobiet,
- Występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia,
- Osoby bezrobotne długotrwałe charakteryzując się niskim poziomem wykształcenia, nie podnoszą swoich kwalifikacji.

Szanse

- władze lokalne współpracują z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwałe bezrobotnych;
- programy dla bezrobotnych długotrwałe są powiązane z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- nie wzrasta mobilność zawodowa oraz możliwość kształcenia ustawicznego,
- istnienie zjawiska osłabienia instytucji rodzinnych w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnieje określony standard usług dla osób starszych,
- osoby starsze mają dostateczny dostęp do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- kadra posiada profesjonalne przygotowanie w świadczeniu pomocy osobom starszym; wystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką tych osób,
- nie dochodzi do marginalizacji osób starszych oraz marginalizacji i izolacji placówek pomocy społecznej.

Słabe strony

- wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- gmina nie dysponuje małymi formami pomocy dla osób starszych,
- zmiana modelu rodziny z wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniowe,
- na terenie gminy zwiększa się udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców,
- brak działań w celu poprawy sfery technicznej ułatwiającej codzienne życie osób starszych.

Szanse

- dokładne rozpoznanie potrzeb wśród osób starszych.

Zagrożenia

- brak szkoleń dla kadry realizującej pomoc osobom starszym
- brak działań w zakresie uwrażliwiania systemu oświaty na problem osób starszych oraz dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- infrastruktura nie jest dostosowana do osób starszych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny oraz niekorzystne zjawiska demograficzne,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku ogólna sytuacja społeczna i finansowa kraju,

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- prawidłowy przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi

Słabe strony

- istnienie barier utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym,
- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna i oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczny osób niepełnosprawnych

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych
- edukacja o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,

- sprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczna-gospodarcza kraju,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- brak działań w zakresie upowszechniania w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- spadek liczby miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej oraz usługi opiekuńcze i stacjonarne

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- istnienie na terenie gminy dwóch klubów sportowych, zespołu tańca nowoczesnego oraz ognisk przedszkolnych,
- prowadzenie działalności na rzecz społeczności lokalnej przez Koła Gospodyń Wiejskich,
- funkcjonowanie na terenie gminy Towarzystwa Przyjaciół Ziemi Garbowskiej, które wydaje miesięcznik „Głos Garbowa” oraz raz na kwartał „Biuletyn Gminnej Komisji i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych”,

Słabe strony

- na terenie gminy nie istnieje Dzienny Dom Pobytu,
- brak ofert świadczeń usługowych dla osób starszych,
- osoby starsze mają ograniczone możliwości uczestnictwa w różnych formach zajęć

2.10. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, np. organizacje pozarządowe.

2.10.1. Instytucje oferujące pomoc i wsparcie.

Instytucją oferującą pomoc i wsparcie na terenie gminy jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych, między innymi koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych w gminie. Oferta jednostki jest skierowana do mieszkańców gminy, którzy znajdują w tej trudnej sytuacji materialnej i społecznej.

Kadra zatrudniona w GOPS-ie (kierownik, główny księgowy i 4 pracowników socjalnych) uczestniczy w licznych formach doszkalania i podnoszenia swoich kwalifikacji wśród których można wymienić następujące warsztaty, szkolenia i konferencje: „Świadczenia rodzinne”, „Studium Wiedzy o Problemach Alkoholowych”, „Pomoc społeczna w świetle nowych rozwiązań systemowych i prawnych”, „ Krótka Interwencja Kryzysowa”, „Pierwszy kontakt z klientem”, „Specjalistyczne warsztaty mediacyjne”, „Strategie – projekty i programy”, „Nowe zadania ośrodków pomocy społecznej – kontrakt socjalny”, „Doskonalenie skuteczności pracy socjalnej w zakresie negocjowania kontraktu socjalnego”, „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” oraz „Ogólnopolska Konferencja Pracowników Socjalnych w Częstochowie”.

2.10.2. Organizacje pozarządowe

W gminie Garbów funkcjonuje 1 stowarzyszenie (Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Garbowskiej, z siedzibą przy Gminnej Bibliotece Publicznej w Garbowie), 2 kluby sportowe (LKS

„Zawisza”, BKS „Bogucin”) oraz istnieją 2 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Pomiedzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowanymi określeniami przez odpowiednie akty prawa miejscowego dotyczące współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z tymi organizacjami w zakresie zlecania realizacji zadań własnych oraz realizowania miesięcznika „Głos Garbowa”.

2.11. Podsumowanie części diagnostycznej

Dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy zespół korzystał z szeregu możliwości jakie stwarza funkcjonowanie jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych którymi dysponują Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Policja, Powiatowy Urząd Pracy i inne, korzystano obficie z bardzo wskazanych przy sporządzaniu analiz diagnostycznych źródeł wywołanych, tj. badań ankietowanych.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem działań samorządu lokalnego, a jest treścią części programowej niniejszego dokumentu. Zespół przygotowujący dokument uznał, że należy zaprogramować działania zmierzające do rozwiązania następujących problemów:

- dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności
- istnienie wysokiego poziomu bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swych następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego,
- zapewnienie właściwej opieki osobom samotnym w podeszłym wieku i niepełnosprawnym,
- uzależnienie od środków psychoaktywnych jest problemem społecznym który przyczynia się do powstania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających wydolność rodzin nim dotkniętych,
- zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samo organizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W tej części strategii zawarte są postaramy szczegółowe polityki i pomocy społecznej, przeznaczone do realizacji na terenie gminy. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych celów szczegółowych i kierunków działań.

3.1. Misja

**GMINA GARBÓW DAŻY DO ZAPEWNIENIA SWOIM MIESZKAŃCOM
BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO POPRZEZ TWORZENIE SPRAWNIE
DZIAŁAJĄCEGO SYSTEMU OPARCIA SPOŁECZNEGO**

3.2. Cele strategiczne

Problem:

Dysfunkcje opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach wymagających profesjonalnej pomocy w rozwiązywaniu pojawiających się trudności.

Cel strategiczny 1.

Budowa zintegrowanego systemu pomocy rodzinie dysfunkcyjnej

Cele szczegółowe

1. Utrzymanie dziecka w rodzinie – pomoc rodzicom niewydolnym wychowawczo w przezwyciężeniu problemów opiekuńczo wychowawczych poprzez odtworzenie albo wzmocnienie ich funkcji.
2. Przeciwdziałanie szerzeniu się postaw destrukcyjnych, agresywnych i aspołecznych w środowisku dzieci i młodzieży

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-2

1. Rozwój wsparcia psychologicznego i w formie pracy socjalnej dla rodzin naturalnych, zastępczych, a także terapii rodzinnej.
2. Zintensyfikowanie i rozwój form pracy socjalnej z rodzinami z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
3. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej:
  - z systemu pomocy społecznej,
  - z systemu świadczeń rodzinnych
4. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności z sądem rodzinnym i kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
5. Systematyczne współdziałanie Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
6. Dożywanie dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych ubóstwem, wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
7. Organizowanie grup wsparcia dla rodziców, którzy nie radzą sobie z problemami wynikającymi z uzależnienia ich dzieci.
8. Podjęcie działań w wyniku kontynuowania edukacji prorozwojowej.
9. Organizowanie dla rodziców i dzieci różnych form edukacji z wykorzystaniem istniejącego systemu szkolnego.
10. Opracowanie i realizacja lokalnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.
11. Organizowanie przez szkoły czasu wolnego dzieci i młodzieży – zajęcia pozalekcyjne i pozaszkolne (muzyczne, plastyczne, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki).

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, szkoły, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

PROBLEM:

Istnienie wysokiego poziomu bezrobocia skutecznie uniemożliwia realizację celów osobistych i zawodowych znacznej grupie mieszkańców gminy, pogłębiając obszary ubóstwa. Bezrobocie w swych następstwach może prowadzić do bezdomności i stać się przyczyną wykluczenia ze środowiska lokalnego.

Cel strategiczny 2:

Budowa systemu wsparcia dla osób bezrobotnych poprzez promocję zatrudnienia i przedsiębiorczości.

Cele szczegółowe:

1. Przeciwdziałanie i eliminowanie negatywnych skutków psychospołecznych bezrobocia, bezdomności i ubóstwa.
2. Rozwijanie aktywnych form pomocy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, długotrwale bezrobotnym, w tym kobietom

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-2:

1. Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania i rozwiązywania zjawiska bezrobocia na terenie gminy:
  - organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego,
  - organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych,
  - organizowanie prac społecznie użytecznych
2. Objęcie pomocą materialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.
3. Tworzenie na terenie gminy sprzyjającego klimatu dla potencjalnych inwestorów, mogących tworzyć nowe miejsca pracy.
4. Redukowanie psychospołecznych skutków bezrobocia:
  - praca psychologów, doradców zawodowych, prawników, pracowników socjalnych,
  - akcje edukacyjne,
  - zatrudnienie socjalne.

Odpowiedzialnie za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji porządku publicznego.

PROBLEM:

Zapewnienie właściwej opieki osobom samotnym, w podeszłym wieku i niepełnosprawnym.

Cel strategiczny 3:

Rozwijanie zintegrowanego systemu wsparcia na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

Cele szczegółowe:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.

2. Aktywizacja rodzin na rzecz zapewnienia opieki osobom najbliższym.
3. Aktywizacja osób upośledzonych i chorych psychicznie.

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-3:

1. Utrzymanie osób niepełnosprawnych i starszych w miejscu ich zamieszkania, w szczególności poprzez:
  - Uwrażliwienie społeczności lokalnej na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
  - Rozwijanie usług opiekuńczych,
  - Rozwój placówek wsparcia dziennego dla osób starszych, inicjowanie tworzenia dziennego pobytu, klubów seniora, zespołów usług socjalnych (posiłki, fryzjer, pranie, sprzątanie za odpłatnością),
  - Podjęcie działań w kierunku utworzenia środowiskowego domu samopomocy.
2. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym:
  - Budowa projektów socjalnych promujących integrację społeczną,
  - Rozwój oferty kulturalnej aktywizującej osoby niepełnosprawne.
3. Wsparcie materialne dla osób samotnych, w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych
4. Rozwój działań informacyjnych i promocyjnych związanych z pozycją osób w podeszłym wieku i niepełnosprawnych
5. Wsparcie osób zaburzonych i chorych psychicznie w samodzielnym funkcjonowaniu na terenie gminy, w szczególności poprzez opiekę medyczną, poradnictwo socjalne i pomoc materialną.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji porządku publicznego.

PROBLEM:

Uzależnienie od środków psychoaktywnych jest problemem społecznym, który przyczynia się do powstania szeregu negatywnych zjawisk, skutecznie ograniczających rodzin nim dotkniętych.

Cel strategiczny 4:

Budowa zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień na terenie gminy.

Cele szczegółowe:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują.
3. Zwiększanie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi,
4. Przeciwdziałanie przemocy domowej

Kierunki działań do celów szczegółowych 1-4:

1. Zmiana zachowań i postaw mieszkańców w sytuacjach związanych z alkoholem i narkotykami
2. Zintensyfikowanie stosowanych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
3. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
4. Opracowanie i realizacja lokalnego programu przeciwdziałania narkomanii.
5. Przeciwdziałanie przemocy domowej i zaniedbaniom – opracowanie i realizacja lokalnego programu przemocy domowej.

Cele i kierunki działań są realizowane zgodnie z przyjmowanym corocznie Radę Gminy Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, zawierającym szczegółowe działania w ww. zakresie.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji porządku publicznego.

PROBLEM:

Zgodnie z zasadą pomocniczości system polityki i pomocy społecznej powinien uzupełniać i wspomagać naturalną strukturę społeczną w samo organizacji i kompensowaniu podstawowych potrzeb.

Cel strategiczny 5:

Aktywizowanie lokalnej społeczności.

Cele szczegółowe:

1. Inicjowanie integracji społeczności lokalnej

Kierunki działań do celów szczegółowych:

1. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie, w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne: Kościół Katolicki, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
2. Ciągłe podnoszenie kwalifikacji przez kadrę pomocy społecznej w celu lepszego rozpoznawania i reagowania na pojawiające się kwestie społeczne.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada i Urząd Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego i pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji porządku publicznego.

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które Rada Gminy rocznie będzie przeznaczała na ten cel.

4.Uwagi Końcowe

Dokumenty programowe, w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytycznymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, między innymi do:

- *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- *Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- *Programu Przeciwdziałania Narkomanii*

Serdecznie dziękujemy tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.